

Pekka Vuorinen

14. kesäkuuta 2022

Eduskunta
Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Asia: UJ 16/2022 vp - U 48/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston uudelleen laadituksi energiatehokkuusdirektiiviksi

Rakennusteollisuus RT ry:n lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston uudelleen laadituksi energiatehokkuusdirektiiviksi

Rakennusteollisuus RT ry (RT) kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston uudelleen laadituksi energiatehokkuusdirektiiviksi. Samalla RT lausunnossaan viittaa valtioneuvoston kirjelmään U 26 2022 vp huhtikuussa antamaansa lausuntoon, jossa sekä esitti näkemyksiään kiinteistö- ja rakennussektorille erittäin merkittävään komission ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rakennusten energiatehokkuudesta (EPBD).

RT katsoo valtioneuvoston kirjelmän laaditun erittäin kattavasti ja asiantuntevasti sekä yhtyy laajalti kirjelmässä esiin nostettuihin EU:n hiilineutraaliustavoitteita tukeviin pitkän aikavälin ilmastotoimiin mutta myös selviin ongelmiin. Erityisenä huolenaan RT toteaa, että komission ehdotus jatkaa 55-valmiuspaketin jo aiemmin julkaistujen energiadirektiiviesitysten linjaa, jossa EU-tason säädöksiin päättävältä pyritään lisäämään jäsenvaltioiden erilaiset olosuhteet unohtaen.

Rakennusteollisuus RT kannattaa kunnianhimoisia energia- ja ilmastotoimenpiteitä, jotka tukevat Suomen vuoteen 2035 ja EU:n vuoteen 2050 mennessä asettamia tavoitteita hiilineutraaliuden saavuttamiseksi. 55-valmiuspaketin sisällä komission ehdotukset energiatehokkuusdirektiivin (EED) ja uusiutuvan energian direktiivin (RED) luonnoksiksi sisältävät kuitenkin väriin lähtöoletuksiin pohjautuvia, keskenään ristiriitaisia ja kustannustehottomia velvoitteita. Jäsenmaiden erilaiset olosuhteet, kustannustehokkuus, päästökauppa ja jäsenmaissa jo entuudestaan tehty työ pitää ottaa paremmin huomioon 55-valmiuspaketin käsittelyssä.

Olosuhteiden aiheuttamia haasteita ovat esimerkiksi alueellinen väestötiheys, ilmasto- ja sääolosuhteet, rakennuskannan keskimääräinen ikä, kunto ja arvostus sekä energiajärjestelmän ja -tehokkuuden nykytila ja kehitysnäkömät. Lähtökohdat kunkin jäsenmaan olosuhteissa vaihtelevat Euroopassa paljon. Suomessa muuttoliike sekä demografiset muutokset asettavat tyhjenevät kunnat erityisen hankalaan asemaan.

Päästövähennyksien kustannustehokkuus varmistetaan viemällä päätöksenteko toimenpiteistä mahdollisimman paikalliselle ja toimialakohtaiselle tasolle. Toimialakohtaisesta keinojen valinnasta ja tavoitteiden saavuttamisesta ovat erinomaisena esimerkkinä vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset, joilla Suomi on menestyksekkäästi täyttänyt aiemmin energiatehokkuusdirektiivin energiansäästötavoitteet yhtenä harvoista jäsenmaista. Tavoitteiden asettamisessa tulee ehdottomasti ottaa huomioon jäsenmaiden jo tekemä työ energiatehokkuuden ja päästöttömän energiajärjestelmän eteen.

RT:n yleisiä huomioita ja ehdotuksia:

- komission ehdotuksia kokonaisuutena tarkastellen 55-valmiuspaketti ei saisi sisältää ristiriitaisia tai päällekkäisiä vaatimuksia, kuten energiankäytön vähentämisvaatimukset vs. päästöjen vähentäminen. Keskeisten ehdotusten pitäisi tiivistyä päästökaupan kehittämiseen, ei taakanjakosektorille eikä EED- ja RED -ehdotusten yksityiskohtaisiin vaatimuksiin
- EU:n olisi keskityttävä EU-laajuisten päästövähennystavoitteiden asettamiseen ja jäsenvaltioiden energia- ja ilmastotyön tukemiseen. Sen tulisi jättää keinojen valinta ja käytännön toteutus jäsenvaltioille materiaali- ja teknologianeutraalilla ja kansalliset vahvuudet huomioon ottavalla tavalla. Lisäksi EU:n rooliin sopii valvoa asetettujen tavoitteiden saavuttamista
- Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen tulisi olla rakennusten energiankäytön ohjaava periaate yksityiskohtaisten teknisten vaatimusten sijaan. Käytännössä päästöjen vähentäminen saadaan aikaan nykyistä päästökauppasektoria kehittämällä ja tuomalla kiinteistökohtainen lämmitys päästökaupan piiriin, mitkä ohjaavat markkinamekanismien kautta rakennusten päästöjä pienentäviin investointeihin ja käyttötapoihin
- Hallitun kokonaisuuden säilyttämiseksi juuri (2018) päivitettyjen EED:n ja RED:n toimeenpanolle ja vaikuttavuuden todentamiselle tulee antaa riittävästi aikaa. Sopiva päivitystarpeen arviointikohta on esimerkiksi vuoden 2024 loppu, johon saakka ulottuu kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (NECP) toinen raportointikausi (2023–24). EED:n ja RED:n muutostarpeet kannattaa arvioida vasta tuolloin
- Jäsenmaita on veloitettu toteuttamaan energiatehokkaan ja vähähiilisen rakennuskannan strategia osana rakennusten energiatehokkuusdirektiiviä (EPBD). EU:n rooliin tulisi olla valvoa suunnitelman toteutusta rakennuskannan uusiutumisen varmistamiseksi ja tarvittaessa vaatia suunnitelmien kunnianhimon tason nostamista, vaatimuksien allokoimista toimialakohtaisesti ja varmistua tarvittavasta raportoinnista. Tämä olisi yhtenevää myös Suomessa hallitusohjelman mukaisesti toteutettujen toimialojen vähähiilisyyden tiekarttojen kanssa
- EED-revisioinnissa tulisi pidättäytyä yksityiskohtaisista, kustannustehottomista ja epärealistisista energiatehokkuusvaatimuksista. Resurssit tulee pystyä kohdistamaan tehokkaasti toimialatasolla ja kansallisella tasolla. Kustannustehottomat vaatimukset syövät resursseja kestävästä kehityksestä edistävältä vaikuttavalta työltä
- Yksityiskohtaiset julkista sektoria koskevat rakennuskannan vuotuiset peruskorjausvaatimukset tulee poistaa direktiiveistä. Sama koskee julkisen sektorin muita suurempaa energiansäästötavoitetta ja olemassa olevien rakennusten hankintaa (osto, vuokraus) koskevia energiatehokkuusvaatimuksia
- Yksittäistä rakennusta koskevat uusiutuvan energian vaatimukset tulee poistaa uusiutuvan energian direktiivistä. Rakennuksen kasvihuonekaasupäästöt ovat sidoksissa sen käyttämään energiaan, jonka päästöihin kiinteistön omistaja ei välttämättä voi valinnoillaan vaikuttaa lainkaan
- Energiatehokkuuserot jäsenmaiden välillä ovat huomattavia. EED-tavoitteiden asettamisessa tulee ottaa huomioon jäsenmaan jo tekemä työ energiatehokkuuden eteen. Energiatehokkuustyö menee sitä kustannustehottomammaksi, mitä pidemmälle työssä mennään. Aikaisemmasta työstä ja tavoitteiden saavuttamisesta rankaiseminen ei voi olla lähtökohta. Tämäkin aspekti puoltaa kansallisten suunnitelmien ja suunnitelmien edistymisen raportoinnin kehittämistä
- Energia- ja ilmastotyössä on tärkeää osallistaa jäsenmaiden alueellisen ja paikallisen tason yksityiset ja julkiset toimijat, jotta varmistetaan myös rakennuksia koskevien toimenpiteiden tehokkuus ja hyväksyttävyyys. Tämä tapahtuu parhaiten kansallisten suunnitelmien kautta, joiden toteuttamista komissio valvoo.

RT:n jo aiemmin esittämiä rakentamiseen suoraan liittyviä muita huomioita:

- EU-tasolla tulisi asettaa tavoitteet, kannustimet sekä toteutuman seuranta ja arviointi. Jäsenvaltioille olisi jätettävä riittävästi harkintavalttaa toteuttaa tavoitteet kustannustehokkaasti omat erityistarpeensa ja -olosuhteensa sekä hiilineutraalisuustavoitteensa huomioiden

- EU-komissiolle ei tulisi siirtää toimivaltaa antaa delegoidulla säädöksellä EU-tasoisia enimmäisraja-arvoja, kun ne koskevat eri jäsenvaltioissa erilaisia energiankulutuksia
- päästöttömän rakennuksen primäärienergiankulutuksen sitovat enimmäisarvot tulee asettaa kansallisesti, ilman EU:n tasolla asetettuja vaatimuksia. Tällöin voidaan parhaiten huomioida mm. jäsenvaltioiden rakennuskannan erityispiirteet, kansalliset olosuhteet, jäsenvaltion ilmasto-olosuhteet ja soveltuminen kansalliseen energiajärjestelmään
- rakennusten kategoristen ja pakollisten, pelkästään energiatehokkuuden parantamiseen kohdistuvien korjausten sijasta EU:n tasolla asetettavaan tavoitteeseen voitaisiin päästä paremmin kansallisella rakennusten perusparannussuunnitelmalla
- yleisesti direktiivin ehdottamien toimien eri toimeenpanoille tulee varata riittävän pitkä määräaika, joka mahdollistaa tarvittavat toimeenpanon siirtymäajat.

RT yhtyy valtioneuvoston kantaan REPowerEU -ehdotuksesta etenkin siltä osin, että jäsenvaltiokohtaiset energian kokonaiskulutusta ja loppukäyttöä rajoittavat tavoitteet eivät saa vaarantaa Suomen ilmastotavoitteen saavuttamista. Energiankäytön rajoittaminen ei saa estää ripeää siirtymää hiilineutraaliin talouteen, minkä edistämisessä ja toteuttamisessa keinojen valinta ja käytännön toteutus tulisi jättää jäsenvaltioille materiaali- ja teknologianeutraalilla ja kansalliset vahvuudet huomioon ottavalla tavalla.

Kunnioittavasti

RAKENNUSTEOLLISUUS RT ry

Alexi Randell
toimitusjohtaja